

Kantonales Sozialamt Graubünden
Uffizi dal servetsch social chantunal dal Grischun
Ufficio del servizio sociale cantonale dei Grigioni

Manual chapitel E | 2 da december 2020 | versiun 2.0

Restituziun e surannaziun da prestaziuns d'agid social

Cuntegn

1	Basas giuridicas.....	2
2	Explicaziuns tar l'art. 11 LS.....	2
2.1	Dimensiun da la restituziun	2
2.2	Surannaziun envers la persuna sustegnida.....	3
2.3	Surannaziun envers ils ertavels	4
3	Dretg transitoric	5

1 Basas giuridicas

La restituziun è reglada en l'art. 11 da la Lescha davart il sustegn da personas basegnusas (Lescha chantunala da sustegn, LS; DG 546.250) sco er en il chapitel E da las Directivas da la COSAS.

Art. 11 LS

¹ *Contribuziuns che vegnan pajadas da personas parentas che han l'obligaziun da sustegn ston vegnir repartidas sin il chantun, sin la vischnanca da domicil e sin quella vischnanca politica, en la quala la persuna pertutgada ha ses dretg da burgais, e quai en relaziun dals custs da sustegn che tutgan ad ellas.*

² *Sche las relaziuns da facultad e da gudogn da la persuna sustegnida sa megliereschan, sto ella restituir senza tschains l'agid da sustegn ch'ella ha retratg durant ils ultims 15 onns. La restituziun sto avair lieu mo per quant che quai na chaschuna nagina nova basegnusadad.*

³ *In sustegn ch'è vegnì retratg nungiustificadamain sto vegnir restitui cun tschains.*

⁴ *L'autorità da sustegn ha il dretg sin il relasch da la persuna sustegnida a norma da l'agid prestà.*

⁵ *Il dretg da restituziun surannescha:*

- a) *envers la persuna sustegnida 15 onns suenter l'ultim pajament d'ina prestaziun;*
- b) *envers las ertavlas ed ils ertavels da la persuna sustegnida 1 onn suenter il cumenzament da l'ierta.*

⁶ *Las contribuziuns restituidas vegnan repartidas sco susteguments da personas parentas.*

⁷ *Custs da sustegn per la participaziun a programs d'occupaziun u a purschidas da lavur dal segund martgà da lavur na suttastattan betg a l'obligaziun da restituziun.*

2 Explicaziuns tar l'art. 11 LS

2.1 Dimensiun da la restituziun

Art. 11 al. 2 LS

"Sche las relaziuns da facultad e da gudogn da la persuna sustegnida sa megliereschan, sto ella restituir senza tschains l'agid da sustegn ch'ella ha retratg durant ils ultims 15 onns. La restituziun sto avair lieu mo per quant che quai na chaschuna nagina nova basegnusadad."

L'art. 11 al. 2 LS determinescha en tge dimensiun che prestaziuns d'agid social ston vegnir restituidas obligatoricamain. Sche las relaziuns da facultad u da gudogn da la persuna sustegnida sa megliereschan, sto ella restituir senza tschains l'agid da sustegn ch'ella ha retratg durant ils ultims 15 onns. Per calcular il dretg èn decisivas las prestaziuns ch'èn vegnidadas retratgas entaifer ils ultims 15 onns avant il di, a partir dal qual è resultada la meglieraziun da las relaziuns.

Exempels

1. *Fasa da sustegn: 01-01-2000 fin 30-09-2015.*
Meglieraziun da las relaziuns (p.ex. gudogn da lotto): 01-10-2015
Dimensiun da la dumonda da restituziun: prestaziuns dals 30-09-2000 fin ils 30-09-2015
2. *Fasa da sustegn: 01-01-2000 fin 30-09-2015.*
Meglieraziun da las relaziuns (p.ex. gudogn da lotto): 01-01-2020
Dimensiun da la dumonda da restituziun: prestaziuns dals 31-12-2004 fin ils 30-09-2015

2.2 Surannaziun envers la persuna sustegnida

Art. 11 al. 5 LS

"Il dretg da restituziun surannescha:

- a) *envers la persuna sustegnida 15 onns suenter l'ultim pajament d'ina prestaziun;*
- b) *...*

Significaziun

Sche la surannaziun è entrada, vul quai dir ch'ina pretensiun, ch'exista atgnamain envers il debitor, na po betg pli vegnir fatga valair. La surannaziun sto vegnir observada d'uffizi da l'autorità d'agid social, q.v.d. cur che la surannaziun è capitada, va a perder la pretensiun. Questa regulaziun ha l'intent da proteger persunas privatas cunter las autoritads administrativas che ston guardar sezzas che lur pretensiuns vegnian ademplidas.

Cumenzament

Il termin da surannaziun cumenza a curre il di suenter l'ultim pajament d'ina prestaziun. Decisiv per quai è il di suenter il di dal pajament resp. da l'assegnaziun da la prestaziun d'agid social a la persuna sustegnida.

Procedura

Il dretg da l'autorità d'agid social da survegnir restitui ina prestaziun pajada surannescha 15 onns suenter l'ultim pajament da questa prestaziun.

Exempels

1. *Fasa da sustegn: 01-01-2000 fin 30-09-2015*
Ultim pajament: 25-08-2015
Meglieraziun da las relaziuns (p.ex. gudogn da lotto): 30-06-2020
Dumonda da restituziun: sto vegnir fatga il pli tard ils 26-08-2030
Dimensiun da la dumonda da restituziun: prestaziuns dals 29-06-2005 fin ils 30-09-2015
2. *Fasa da sustegn: 01-01-2000 fin 30-09-2015*
Ultim pajament: 25-08-2015
Meglieraziun da las relaziuns (p.ex. gudogn da lotto): 15-12-2030
Dumonda da restituziun: betg pli pussaivla, perquai ch'ella è surannada dapi ils 26-8-2030.
3. *Fasa da sustegn: 01-01-2000 fin 30-09-2015*
Ultim pajament: 25-08-2015
Meglieraziun da las relaziuns (p.ex. gudogn da lotto): 15-08-2030
Dumonda da restituziun: sto vegnir fatga il pli tard ils 26-08-2030
Dimensiun da la dumonda da restituziun: prestaziuns dals 14-08-2015 fin ils 30-09-2015

Interrupziun da la surannaziun

Auter che en il dretg privat (cf. art. 135 DO) na dovri nagin act giuridic spezial (sco p.ex. ina scussiun) per interromper la surannaziun d'in dretg da restituziun tenor il dretg d'agid social. Anzi, i basta mintga act ch'è adattà per far valair la pretensiun tar la persuna ch'è obligada da restituir la prestaziun. Er ina communicaziun en scrit che cuntegna la pretensiun da restituir la prestaziun e che numna l'import precis ubain in'admoniziun interrompan la surannaziun. La persuna ch'è obligada da restituir la prestaziun sto pudair deducir cler e net da l'act da l'autorità d'agid social che la vischnanca fetschia valair ses dretg. I sto vegnir resguardà che l'autorità d'agid social sto cumprovar ch'ella haja consegnà p.ex. la brev d'admoniziun. Perquai vegni cussegljà da trametter la brev per posta recumandada.

Effect da l'interrupziun

Sch'in act d'interrupziun è vegnì fatg, cumenza la surannaziun a curre da nov. Il di che l'act d'interrupziun è vegnì fatg, na vegn betg quintà tar il l termin.

Surannaziun en cas d'ina obligaziun da restituziun

Sch'ina persuna che tschertga agid ha ina proprietad funsila u autras valurs da facultad en ina dimensiun considerabla (p.ex. cliniez, parts d'ina ierta betg repartida u participaziuns vi da societads da persunas u vi da persunas giuridicas), ma sch'i n'è betg pussaivel u pretendibel ch'ella realisechia questas valurs, vegni per regla pretendì avant che pajar l'agid economic ch'ella suttascrivia in'obligaziun da restituziun. Qua tras s'oblighescha la persuna che tschertga agid da restituir cumplainamain u parzialmain las prestaziuns d'agid social, cur che questas valurs da facultad daventan realisablas.

Pretensiuns ch'èn vegnidadas garantidas cun in pegn immobigliar **na suranneschan betg**.

2.3 Surannaziun envers ils ertavels

Art. 11 al. 5 LS

"Il dretg da restituziun surannescha:

- a) ...
- b) *envers las ertavlas ed ils ertavels da la persuna sustegnida 1 onn suenter il cumenzament da l'ierta."*

In onn suenter il cumenzament da l'ierta surannescha il dretg da l'autorità sociala da pretender che las ertavlas ed ils ertavels restitueschian l'agid social. Il di, cur che la ierta cumenza, na vegn betg resguardà per calcular il termin da surannaziun. Il termin da surannaziun curra er, sche l'autorità d'agid social n'è betg vegnida a savair da la mort da la persuna sustegnida. La pretensiun da l'autorità d'agid social envers las ertavlas ed ils ertavels po pia esser surannada avant ch'ella ha survegnì enconuschientscha da ses dretg da restituziun.

Dal rest valan las explicaziuns sut la cifra 2 concernent la surannaziun envers la persuna sustegnida er envers las ertavlas ed ils ertavels.

Exempel

Fasa da sustegn: 01-01-2000 fin 30-09-2015

Mort da la persuna sustegnida: 25-10-2025

Cumenzament da l'ierta: 25-01-2026 (termin da 3 mais per refusar l'ierta)

Dumonda da restituziun: sto vegnir fatga il pli tard ils 26-01-2027

3 Dretg transitoric

Art. 20a LS

¹ La surannaziun dal dretg da restituziun tenor l'artitgel 11 vala er retroactivamain per las prestaziuns da sustegn ch'èn gia vegnidas retratgas.

L'art. 11 LS è vegnì revedì en il rom da la refurma da finanzas e mess en vigur per il 1. da schaner 2016. Tenor la disposiziun transitorica da l'art. 20a LS cumenza la surannaziun per l'agid social il 1. da schaner 2016, en cas ch'ella è vegnida retratga l'ultima giada 15 onns avant il 1. da schaner 2016. Quai vul dir che la surannaziun ha cumenzà il 1. da schaner 2016, sche l'ultim pajament è vegnì fatg fin e cun ils 31 da december 2000. Pervia da la retroactivad èn tut ils dretgs da restituziun envers ina persuna sustegnida, a la quala l'agid social è vegnì pajà l'ultima giada fin e cun ils 31 da december 2000, surannads a partir dal 1. da schaner 2016.

Istorgia da las versiuns dal document

Manual	Data	Versiun	Motiv per la midada / remartga
Chapitel E	7 da december 2015	1.0	Emprima versiun
Chapitel E	2 da december 2020	2.0	Revisiun da las Directivas da la COSAS (1. da schaner 2021)